

9. Perjantaina 14 päivänä helmikuuta 1997

kello 13

Päiväjärjestys

- Ilmoituksia**
- Vaaleja**
- 1) Erikoisvaliokuntien täydennysvaalit 234
- Kolmas käsittely**
- 2) Hallituksen esitys laiksi rikosvahinkojen korvaamisesta valtion varoista annetun lain muuttamisesta .....
- Hallituksen esitys 181/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 22/1996 vp
- 3) Hallituksen esitys laiksi ulosottolain muuttamisesta .....
- Hallituksen esitys 145/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 23/1996 vp
- Lähetekeskustelu**
- 4) Hallituksen esitys laiksi Suomen Pan-
kista sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi ..
- Hallituksen esitys 261/1996 vp
- Mietintöjen pöydällepano**
- 5) Hallituksen esitys laiksi kansanterveyslain muuttamisesta 243
- Hallituksen esitys 233/1996 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 1/1997 vp
Toivomusaloite 177/1996 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Alaranta, Andersson C., Anttila U., Aula, Elo, Enestam, Halonen, Ihamäki, Juhantalo, Kempainen, Koistinen, Liikkanen, Lindén, Lipponen, Markkula-Kivisilta, Niinistö, Norrback, Nurmi, Pekkarinen, Rajamäki, Rauramo, Rehn, Sasi, Tahvanainen, Taina, Uotila ja Vihriälä.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Enestam, Andersson C., Lipponen, Taina, Nurmi ja Niinistö.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä yksityisasioiden vuoksi edustajat Alaranta, Elo, Juhantalo, Koistinen ja Tahvanainen.

Uudet hallituksen esitykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on tänään antanut eduskunnalle hallituksen esitykset n:ot 5—7.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 955, 962, 964, 967, 970 ja 980/1996 vp. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:**1) Erikoisvaliokuntien täydennysvaalit**

P u h e m i e s : Päiväjärjestyksen 1) asiana on erikoisvaliokuntien täydennysvaalit.

Kun valtiovarainvaliokunnan ja liikennevaliokunnan täydennysvaaleja varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyissä ehdokaslistoissa, jotka puhemies on tänään tarkastanut ja hyväksynyt, on valiokuntien jäseniksi ja varajäseniksi ehdotettu valittaviksi yhtä monta kuin vaaleissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaalit ovat yksimieliset ja että valituiksi ovat tulleet ehdokaslistojen mukaisesti *valtiovarainvaliokunnan* jäseneksi ed. Pykäläinen ja varajäseneksi ed. Nikula sekä *liikennevaliokunnan* jäseneksi ed. J. Andersson.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys laiksi rikosvahinkojen korvaamisesta valtion varoista annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 181/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 22/1996 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys laiksi ulosottolain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 145/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 23/1996 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys laiksi Suomen Pankista sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 261/1996 vp

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa rouva puhemies! Esillä on Suomen Pankkia koskeva lainsäädäntö. On valitettavaa, että ministeri Alholla ei ollut tilaisuutta esitellä tätä tärkeää lakikokonaisuutta. Toivottavasti myöhemmässä vaiheessa hänellä on mahdollisuus käyttää lähetekeskustelussa puheenvuoro.

Suomen Pankin asema eduskunnan pankkina on vakiintunut. Nykyinen lainsäädäntö pääosin on jo vuosikymmenien takaa ja on moniltakin osin vanhentunut ja modernisoinnin tarpeessa. Toisaalta Euroopan talous- ja rahaliiton toisen vaiheen aikana jäsenvaltioiden on aloitettava kansallisen keskuspankin aseman itsenäistämisen. Tässä suhteessa kyse on Emun lähentymiskriteeriluonteisesta asiasta.

Esillä oleva lainsäädäntö perustuu paljolti Hallbergin johtaman Suomen pankkilakikomitean työhön. Suomen Pankkia koskevaa lainsäädäntöä on edelleen muutettava mahdollista Emun kolmatta vaihetta ajatellen. Näin ollen eduskunta joutunee tähän kysymykseen palaamaan suhteellisen nopeasti.

Esityksessä on Suomen Pankin ensisijaiseksi tavoitteeksi asetettu vakaan rahanarvon turvaaminen. Tämä on uutta nykyisen lainsäädännön sanamuotoon nähden. Edelleen Suomen Pankin on tuettava muitakin talouspolitiikan tavoitteita ja niiden saavuttamista sekä edistettävä rahoitusjärjestelmän vakautta vaarantamatta 1 momentin tavoitetta.

Esillä olevan lakiesityksen kohdalla onkin syytä mielestäni keskustella erityisesti siitä, mikä on eduskunnan politiikan ja eduskunnan pank-

kivaltuuskunnan rooli rahapolitiikassa, mikä on asiantuntijavallan rooli tässä yhteydessä. Ehkä tähän liittyy laajempikin kysymys tulevaisuutta ajatellen, miten Euroopan keskuspankkijärjestelmän valvonta toteutetaan ja mikä on sen rooli rahapolitiikassa.

Lakiesitykseen sisältyy siirtymäsäännös pankkivaltuuston rahapoliittisen vallan osalta. Korkopoliitiikassahan valta ei ole kovin oleellinen enää. Peruskorko on menettänyt merkitystään ja alkaa olla kohta katoavaa kansanperinnettä, vaikka vielä peruskorkoisia lainoja on olemassa suhteellisen paljon. Oleellisempaa sen sijaan on valuuttakurssipoliittikka ja toisaalta rahapolitiikan tavoitteenasettelu.

Kun puhutaan markan vakaasta arvosta ja sen turvaamisesta, ei ole itse asiassa yhdentekevää, kuinka vakaan markan arvosta puhutaan. Nollainflaatio on esimerkiksi eri asia kuin 2 prosentin inflaatio. Kyse ei ole siis teknisluontoisesta asiantuntijamäärittelystä, vaan viime kädessä talouspoliittisesta ja poliittisesta ratkaisusta.

Sixten Korkmanin vetämänä pankkilakikomiteassa keskusteltiin tästä ongelmakentästä. Itsekin olin komitean työssä mukana loppuvaiheessa. Tässä yhteydessä sinällään yksimieliseen mietintöön jäikin alaviite, jossa tätä ongelmaa pitkälle pohdittiin. Onkin syytä kysyä eikö rahapolitiikan toiminnallisen tavoitteen määrittäminen voisi sisältyä pankkivaltuuston tehtäviin tulevaisuudessa ja olisiko niin, että Emin, Euroopan rahapoliittisen instituutin, antamat määräykset voisivat sallia tällaisen rahapoliittisen roolin. Mielestäni pitäisi keskustella kysymyksestä, voitaisiinko Suomen Pankin sinänsä välttämättömän itsenäisen aseman ja asiantuntijaroolin ohella sallia tietynlainen rahapolitiikan tavoitteenasettelu pankkivaltuuston rooliin kuuluvana. Mielelläni kuulisin myös ministeri Alhon näkemykset asiasta.

Lainsäädännössä on enemmän teknillisiä muutoksia. Mielestäni on hyvä, että Suomen Pankin johtajien asema tulee määräaikaiseksi. On hyvä, että eduskunnan pankkivaltuuston valvonnallista asemaa parannetaan, ja on hyvä, että muutoin lainsäädäntöä modernisoidaan.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean, että tämä tietyllä tavalla liittyy Emu-prosessiin. Keskuspankkilainsäädännön on oltava myös Emua ajatellen toisen vaiheen osalta sopusoinnussa EU-säädösten kanssa.

Sinälläänhan eduskunnan näkökulmasta on nyt tärkeää, kun tämä jossain määrin teknisluontoinen laki etenee, että itse Emu-prosessista

saamme riittävän selonteon tai selvityksen kevään aikana ja Emu-prosessia voidaan syksyllä hyvin laajasti käsitellä, jotta meillä on mahdollisuus loppuvuodesta tai seuraavan vuoden alussa nähdä, mikä on Emu-tilanne Suomen kannalta, mitkä ovat sen edut ja mitkä ovat haitat, jotka ovat menossa mukaan ja mikä olisi Suomen kannalta oikea vaihtoehto.

Suomellahan on periaatteessa kolme vaihtoehtoa olemassa, toimia kelluvan valuutan oloissa, toimia erm 2-järjestelmässä tai mennä mukaan ensimmäisessä vaiheessa. Nyt kun Suomesa suoritettiin erm-kiinnitys, niin tältä osin rajattiin vaihtoehtojamme kelluvan valuutan osalta. Keskustahan näki, että tässä suhteessa olisi pitänyt edetä toisella tavalla, ja ehkä menneet ajat näyttävätkin, että oma kantamme oli harkittu ja oikea, että kaikki vaihtoehdot olisivat olleet pöydällä eikä eurooppalainen rahapolitiikka olisi heijastunut turbulenssinomaisesti Suomen rahapolitiikkaan.

Arvoisa puhemies! Toivon todella, että ministeri Alho käyttää tästä puheenvuoron ja kertoo, mitkä ovat hallituksen lähtökohdat esitykselle, joka sinällään esityksenä on mielestäni perusteltu.

Ministeri A l h o : Arvoisa puhemies! Hallitusmuodon 73 §:n mukaan Suomen Pankki toimii eduskunnan takuulla ja hoidossa sekä eduskunnan valitsemien pankkivaltuutettujen valvotuna.

Hallitusmuodon tarkoittama Suomen Pankin hoitaminen kuuluu eduskunnan pankkivaltuuteuille. Pankkivaltuutettujen tehtävien tosiasiallinen sisältö pankin hallintoa ja toimintaa valvovana toimielimenä on vaihdellut hyvin voimakkaasti sen mukaan, mikä on ollut pankin toimintaympäristö ja toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset. Pankkivaltuuston tehtävät on annettu yksinkertaisessa lainsäädäntöjärjestyksessä ja niitä voidaan myös poistaa tavallisessa lainsäätämisympäristössä.

Millaisia ovat olleet toimintaympäristön muutokset? Ajatellaanpa valuuttakurssijärjestelmien muutoksia. Silloin kun keskeinen lainsäädäntö Suomen Pankkiin tuli säädetyksi, johon myös nykyinen toiminta voimakkaasti perustuu, elettiin vuotta 1925. Silloin Suomi oli suljettu talous ja meillä oli eletty kultakannassa I maailmansotaan saakka. Sen jälkeen setelien lunastus kullalla lopetettiin, kunnes taas vuoden 1925 rahalailla Suomi palasi kultakantaan. Tämän jälkeen tapahtui irtoaminen kultakannasta, markka pääs-

tettiin kellumaan, se sidottiin yksipuolisesti Englannin puntaan ja sodan jälkeen maailma muuttui taas hyvinkin perustavaa laatua olevalla tavalla. Vuoden 1962 rahalain mukaan markan kansainvälinen perusarvo ilmaistiin jälleen sidotuna kultaan.

Nykyinen järjestelmä on perua oikeastaan 70-luvun lopulta, jolloin otettiin epäviralliseen käyttöön valuuttaindeksi ja se myöhemmin virallistettiin. Kesäkuussa 1991 markka kytkettiin Suomen yksipuolisella päätöksellä Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden valuuttoihin rahalain muuttoksella. Viimeisin vaihe on nähty siinä, kun rahalakia muutettiin niin, että Suomen liittyminen Euroopan valuuttajärjestelmään tuli mahdolliseksi 14 päivänä lokakuuta.

Jos ajatellaan valuuttakurssijärjestelmiä ja niissä tapahtuneita muutoksia, Suomi on muutunut valtavasti tultuaan aivoiksi taloudeksi ja joutuu tällä hetkellä valuuttakurssipolitiikkaansa tekemään hyvin voimakkaasti kansainvälisessä toimintaympäristössä, jollaisessa Suomi ei ollut silloin, kun nykyinen Suomen Pankki-laki säädettiin.

Entä korkopolitiikka? Esimerkiksi korkopolitiikkaa ei lainkaan tunnettu vuoden 1925 pankin ohjesääntöä säädettäessä siinä mielessä kuin sitä on myöhemmin harjoitettu. Suomen Pankin harjoittamaa korkopolitiikkaa ja sen lainsäädännöllisiä edellytyksiä selkiinnyttiin vuoden 1987 alusta. Diskonttokoron sekä muiden luottojen korkomäärien ja provisioiden määräämiset muuttuivat 80-luvun loppupuolella. Rahapolitiikan ohjausvälineet kehittyivät sellaisiksi, että keskeisessä asemassa olivat Suomen Pankin diskonttokoron ja muiden luottojen korkomäärien määräämisen sijasta Suomen Pankin peruskorko sekä päiväluotto- ja päivä talletuskorko. Ne säädettiin pankkivaltuuston tehtäviksi niin, että pankkivaltuusto määrää Suomen Pankin peruskoron sekä muut pankin soveltamat korot tai niiden rajat.

Voidaan kuitenkin sanoa, että voimassa oleva lainsäädäntö ei tarjoa riittävän selkeää pohjaa pankin nykyisille toimintamodoille kansainvälistyillä pääomamarkkinoilla ja rahapolitiikan muuttuneessa toimintaympäristössä. Tästä syystä on perusteltua, että sisällöltään tuolloin vuodelta 1925 annettu Suomen Pankin ohjesääntö saatetaan ajanmukaiseksi, ja niin kuin täällä jo on ehditty sanoa, tällä esityksellä ei kuitenkaan muuteta Suomen Pankin valtiosääntöoikeudellista asemaa.

Hallituksen esityksessä esitetään säädettäväk-

si uusi laki Suomen Pankista ja sitten siihen liittyviä eräitä muutoksia raha-, valuutta- ja rahoitustarkastuslakiin sekä työtuomioistuimesta annettuun lakiin.

Joka tapauksessa olisi välttämätöntä edetä näin juuri siitä syystä, että lainsäädäntö ei enää ole ajan tasalla. Hallbergin komitea on pohjastanut Suomen Pankkiin liittyvän lainsäädännön valmistelua. Siitä on käyty varsin perusteellinen ja hyvä lainsäädäntövalmistelutyö, jonka pohjalta esitys täällä eduskunnassa nyt on.

Sitten on toinen asia, joka liittyy siihen, miksi Suomen Pankkiin liittyvä lainsäädäntö on eduskunnan käsiteltävänä, ja se on sen yhteys Euroopan talous- ja rahaliittoon ja sen toiseen vaiheeseen. Toisen vaiheen aikana jäsenvaltioiden on aloitettava kansallisen keskuspankin itsenäistämismuutosprosessi sekä kiellettävä julkisen sektorin keskuspankkirahoitus.

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 108. artikla velvoittaa jäsenvaltioita saattamaan kansallisen lainsäädännön valmiiksi perustamissopimuksen ja Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännösten vaatimusten mukaisiksi keskuspankin perustamisen mennessä. Keskuspankki tullaan perustamaan viimeistään kesällä 1998 eli varsin pian. Tuleva Euroopan keskuspankki tulee koostumaan johtokunnan jäsenistä ja kansallisten keskuspankkien pääjohtajista. Sen tulee suunnitella rahapolitiikkastrategia ja välineistö ennen Rahaliiton kolmannen vaiheen alkua. Nyt esitetty lakikokonaisuus täyttää Emun toisen vaiheen ja on myös perusteltua liittää esitys tähän kokonaisuuteen.

On myös sanottava, että Talous- ja rahaliiton toisen vaiheen vaatimukset koskevat kaikkia jäsenvaltioita riippumatta siitä, tulevatko jäsenvaltiot yhteiseen alueeseen vai jääkö jokin jäsenvaltio sen ulkopuolelle. Poikkeus on ainoastaan Iso-Britannia, joka ei tule osallistumaan yhteisen rahan alueeseen ja jolla on oikeus halutessaan olla saattamatta kansallista keskuspankkia koskeva lainsäädäntö perustamissopimuksen ja perustamissäännön mukaiseksi.

Suomen Pankin toiminnan ensisijaisena tavoitteena on turvata vakaa rahan arvo. Tätä tavoitetta vaarantamatta Suomen Pankin tulee tukea muidenkin talouspolitiikan tavoitteiden saavuttamista sekä edistää rahoitusjärjestelmän vakautta. Suomen Pankin tehtävänä on päättää maan rahapolitiikasta ja toteuttaa sitä, huolehtia valuuttavarannosta ja sen sijoittamisesta, huolehtia osaltaan maksu- ja muun rahoitusjärjestel-

män luotettavuudesta ja tehokkuudesta sekä osallistua sen kehittämiseen ja huolehtia tarpeellisesta tilastoinnista.

Kun Suomen Pankki hoitaa näitä tehtäviä ja erityisesti rahapolitiikkaan liittyviä tehtäviä, sen ei pitäisi ottaa vastaan toiminnassaan muitten tahojen määräyksiä. Lain tasolla ehdotetaan säädettäväksi myös ne keinot, joilla keskuspankki voi tehtäviään suorittaa ja myös kantaa tehtäviensä suorittamisesta vastuun.

Rahapolitiikasta päättäminen ja sen toteuttaminen tällä esityksellä keskitetään Suomen Pankin johtokunnalle. Tämä selkiinntää vastuusuhteita siten, että johtokunta on kiistatta vastuussa harjoitetusta rahapolitiikasta. Mutta on samaan aikaan sanottava, että johtokunnan toiminnan arvioimista yhteiskunnassa on lisättävä, ja se tulee toteutumaan nimenomaan johtokunnan jäsenten nimittämisen saattamisessa määräaikaiseksi. Enkä pidä myöskään vähäisenä sitä, että rahapolitiikasta ja sen suuntaviivoista, sisällöistä käytävää keskustelua esitetään vahvistetavaksi kertomuksen pohjalta. On myös toivottavaa, että Suomen Pankin pääjohtaja voisi kertoa rahapolitiikan linjauksista ja tätä keskustelua voitaisiin nimenomaisesti käydä eduskunnan ja sen valiokuntien kautta.

Vaikka Suomen Pankki rahapolitiikan hoitamisen mahdollistamiseksi saa vielä itsenäisemmän aseman kuin mitä sillä on ollut tähän saakka jo hallitusmuotomme mukaan, on tietenkin välttämätöntä todeta, että pienessä maassa on aina oltava hyvä keskusteluyhteys niin talous- ja rahapolitiikasta kuin muutoinkin erilaisten instituutioiden kesken. Tämä koskee myös Suomen Pankkia.

Niin kuin olen maininnut, itsenäisyyden ja yhteiskunnan välisen suhteen uudelleen hahmotamisessa valittu ratkaisu on se, että johtokunnan puheenjohtajan toimiaikaa rajoitetaan enintään kahdeksi seitsemänvuotiskaudeksi ja jäsenten enintään kolmeksi viisivuotiskaudeksi. Puheenjohtajan toimikausi on enintään kaksi kertaa seitsemän vuotta, vaikka hän olisi toiminut aikaisemmin johtokunnan jäsenenä. Johtokunnan jäsenet nimittäisi nykyiseen tapaan tasavallan presidentti pankkivaltuuston esityksestä. Esityksen mukaan kuitenkin tasavallan presidentti ei voisi vapauttaa johtokunnan jäseniä tehtävistään muuten kuin siinä tapauksessa, että johtokunnan jäsen on syyllistynyt virkavirheeseen tai muuten menettellyllään osoittautunut sopimattomaksi jatkamaan tässä tehtävässä tai sitten tullut kykenemättömäksi hoitamaan tehtävään-

sä. Politiikkaerimielisyydet eivät voisi olla virasta vapauttamisen perusteena.

Esitykseen Suomen Pankista liittyvät ehdotukset raha-, valuutta- ja rahoitustarkastuslain ja työtuomioistuimista annetun lain muuttamisesta. Nämä lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun ne on hyväksytty ja vahvistettu. Rahalakia tulitaisiin kuitenkin soveltamaan sellaisena kuin se on ehdotetussa lainmuutoksessa sen jälkeen kun Euroopan keskuspankkijärjestelmä on perustettu. Näin olen Suomen Pankin rahapolitiittisessa päätöksenteossa pankkivaltuuston asema säilyy niin kauan, kunnes keskuspankki on aloittanut toimintansa.

Kun taas vastaavasti Euroopan talous- ja rahaliitto etenee kohti kolmatta vaihetta, tulee myöskin välttämättömäksi vielä kertaalleen uudelleen arvioida nyt uudistettavan keskuspankkilainsäädännön muutoksia. Millaisia ne tulevat olemaan, selviää vasta sitten, kun euroalueeseen liittyvät avoimet kysymykset alkavat täsmentyä.

Käsiteltävänä olevan lakiuudistuksen tarvetta ja sisältöä arvioidaan tämän vuoksi nykyisen toimintaympäristön, Talous- ja rahaliiton toisen vaiheen vaatimusten ja kansallisten lähtökohtien mukaisesti ja, niin kuin puheenvuoroni rakenteesta käy ilmi, ennen kaikkea kansallisten lähtökohtien mukaisesti. Suomen pankkilainsäädäntö on vanhentunut. Se kaipaa ajanmukaistamista juuri tuosta syystä, että rahapolitiikan toimintaympäristö on tänään niin tyystin erilainen kuin aiemmin. Ne liittyvät myöskin, eikä sitä hallituksen esityksessä ole millään tavalla yritetty kätkeä tai piilotella, Talous- ja rahaliiton toiseen vaiheeseen. Kun tästä on pyydetty aikanaan lain valmistelun yhteydessä Euroopan rahapolitiittisen instituutin lausunto, ehdotuksen nykymuodon katsottiin täyttävän myöskin Emun toisen vaiheen kriteerit.

Arvoisa puhemies! Laki Suomen Pankista on merkittävä lakikokonaisuus. Perustuslakivaliokunta joutuu pohtimaan sitä, mikä on pankkivaltuuston asema, onko se Suomen Pankin vai eduskunnan toimielin. Oma kantani on päivänselvä. Se on ehdottomasti Suomen Pankin toimielin. Ne hoitoon liittyvät tehtävät, jotka pankkivaltuustolle on aikanaan säädetty, on säädetty toisenlaisissa olosuhteissa ja myöskin tässä suhteessa mielestäni niille tulee antaa arvo punnitessa esitystä. Joka tapauksessa tarvitsemme sellaisen selkeän säädöskokonaisuuden, jossa toimivaltasuhteet ovat selvät ja jossa voidaan elää nyky-Suomessa, sen kansainvälisessä toiminta-

ympäristössä, jolloin voidaan varmentua siitä, että keskuspankin toimintaa tulevat kaikissa olosuhteissa ohjaamaan selkeät tavoite-, tehtävä- ja toimivaltanormit. Nykyinen lainsäädäntö ei vastaa kaikkia näitä periaatteita. Tästä syystä ehdotus on täällä käsiteltävänä.

Edustajat Enestam, C. Andersson, Lipponen, Taina, Nurmi ja Niinistö merkitään läsnä oleviksi.

Ed. **Tennilä** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Haluan vastata ed. Ala-Nissilän puheenvuoroon ja todeta sen osalta, että siitä näkyi läpi Emu-kriittikittömyys. Tosiasiassa kysymys on Emu-lainsäädännöstä, eikä vain toiseen vaiheeseen liittyen vaan valmistautumisesta kolmanteen vaiheeseen. Tämä käy ilmi erityisen selvästi hallituksen esityksen 5 §:stä, jossa yksinkertaisesti sanotaan: "Hoitaessaan rahapolitiikkaan liittyviä tehtäviä Suomen Pankki ei saa pyytää tai ottaa vastaan toimintaansa koskevia määräyksiä." Tässä mennään Maastrichtin-sopimuksen linjoille, joka lähtee siitä, että Euroopan keskuspankki ja sen alaiset keskuspankit eivät pyydä eivätkä ota ohjeita jäsenvaltioiden hallituksilta eivätkä muiltakaan tahoilta. Tämähän on valmistautumista jo tähän vaiheeseen.

Kiinnostavaa, mutta ei kannustavaa on se, että keskustalla on näin Emu-kriittikittön kanta. Ei näitä kantoja voi juridiikkojen ja tekniikoiden taakse piilottaa. Aletaan puhua asioista asioiden nimillä. Markka on kiinnitetty, mutta Emu-homma kelluu juuri siihen satamaan, mihin se on aiottu viedäkin eli että Suomesta tehdään Emun jäsen ilman, että koskaan on käyty kunnollista keskustelua, ennen kuin todelliset päätökset tehdään. Nytkin tehdään yhtä selvää päätöstä, jolla kolmatta vaihetta niitataan kiinni juuri 5 §:n muotoilulla.

Ed. **Ala-Nissilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyydän ed. Tennilältä, että saisin itse päättää oman Emu-kriittisyyteni. Ei teidän tarvitse sitä lähteä minun puolestani kertomaan. On totta, että tämä liittyy Emun toiseen vaiheeseen, niin kuin itse totesinkin.

Olisin puuttunut ministeri Alhon puheenvuoroon siltä osin, kuin hän puhui vakaan markan politiikasta, vakaasta rahan arvosta, mikä on Suomen Pankin ensisijainen tehtävä. Tässä tullaan asiantuntijavallan ja poliittisen vallan on-

gelmatikkaan siinä mielessä, että kun eduskunnan pankkivaltuustolta jäisi pois rahapoliittinen valta siirtymäajan jälkeen, niin kuka sitten määrittelee vakaan markan politiikan sisällön. Olisinkin tiedustellut hänen puheeseensa liittyen, voisiko olla niin, että pankkivaltuustolla säilyisi kuitenkin tietty tavoitteenasettelu rahapolitiikan osalta, jolloin tässä suhteessa ei tapahtuisi sellaista voimakasta siirtymistä asiantuntijavaltaan, niin kuin ministerin puheen tuloksena saattoi ymmärtää.

Ed. **Kankaanniemi** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Alholla oli hyvä historiallinen katsaus, mutta ehkä hieman epäselväksi jäi kaiken kaikkiaan, mistä lakiesityksessä tosiasiassa on kysymys. Tämä tähtää, niin kuin ed. Tennilä totesi, vain ja ainoastaan Emun kolmanteen vaiheeseen mukaanmenoon ensimmäisten joukossa, niin kuin koko hallitus vasemmistoliittoa ja vihreitä myöten näyttää olevan Suomea viemässä. Tämä taas on paljon suurempi kysymys kuin lakiesityksen läpi ajaminen, joka sinänsä on erittäin tärkeä ja keskeinen asia.

Rahapoliittinen valta annetaan maasta pois rajojen ulkopuolelle saksalaisten ja muiden käsiin, jos Emun kolmanteen vaiheeseen mennään. Rahapolitiikka liukuu samanaikaisesti kaiken demokraattisen, kansanvaltaisen järjestelmän valvonnan ulkopuolelle, ja tämä lainsäädäntö merkitsee juuri tätä. Hallitus voisi tätä asiaa paljon syvällisemmin perustella.

Keskustelua tästä asiasta pitäisi todella käydä paljon enemmän, ja jo tässä vaiheessa olisi hyvä käydä Emun eduista ja haitoista keskustelua niin kuin myös Emun ulkopuolelle jäämisen eduista ja haitoista. Molempia on ja ongelmia on tavattoman paljon.

Omalta osaltani hieman pelkään, että tässä ajetaan tilannetta tämänkin lainsäädännön osalta siihen tilanteeseen, että eduskunnalla ei ole kuin yksi vaihtoehto eli selkä seinää vasten: Emun kolmanteen vaiheeseen liittyminen niillä ehdoilla, jotka muualta meille sanellaan ja määrittäillään. Tällä tiellä me nyt olemme, ja siksi eduskunnassa tähän on syytä todella vakavasti nyt paneutua.

Ministeri **Alho**: Arvoisa puhemies! Suomen Pankilla on ollut erittäin vahva itsenäinen asema meidän hallitusmuodossamme, ja siihenhän ei tulla puuttumaan.

Sitten on kysymys siitä, kuka tekee rahapoli-

tiikan päätökset Emun toisessa vaiheessa. On lähdetty siitä tulkinnasta, että siinä keskuspankkien ei pidä ottaa vastaan ulkopuolisia ohjeita. Niinpä tässä rahapoliittisen päätöksen tekee johtokunta. Johtokuntaan sitä vastoin voidaan määrääjäksi valita hyviksi havaittuja Suomen kansalaisia, joilla on asiantuntemusta ja kykyä hoitaa näitä tehtäviä.

Rahapolitiikan sisällöstä toki suomalaisessa yhteiskunnassa pitää voida keskustella, ja sitä keskusteluahan tämä lakiesitys ei millään muotoa tule rajoittamaan. Päinvastoin! On järkevääkin, että tällaista rahapoliittista keskustelua voidaan käydä paitsi pankkivaltuustossa myös eduskunnan talousvaliokunnassa ja miksei eduskunnassa muutenkin, ja siihenhän ehdotettu tapa kertomusten pohjalta myös tarjoaa mahdollisuuden.

Nähdäkseni rahapolitiikkaa ei voida jakaa niin, että olisi ikään kuin ulko- ja sisäpoliittista rahapolitiikkaa, valuuttakursseja ja korkoja. Korkojen osalta tiedetään, että maailma on mennyt jo ohitse. Mitä tulee taas valuuttakurssipoliittikkaan, sen osalta voi tietysti kysyä, onko Suomessa ylipäättänsä kansainvälisillä valuuttamarkkinoilla mahdollisuuksia kovin omintakeisiin linjauksiin. Tästä syystä nähdäkseni rahapolitiikasta päättämisen itsenäisyydestä on kehitetty liian suuri ongelma, koska pienessä maassa joka tapauksessa yhteistyö- ja keskusteluyhteys on välttämätöntä.

Ed. J ä ä t t e e n m ä k i : Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan kiittää ministeri Alhoa siitä, että hän rehellisesti sanoi, että lain suurin muutostarve johtuu valmistautumisesta Emun kolmanteen vaiheeseen. Jotkut ovat yrittäneet tätä kieltää ja perustelleet lain tarpeellisuutta vain kotimaan tarpeilla ja toimintaympäristön muutoksella. Mutta kuten ministeri Alhokin sanoi, kyllähän Emu on tärkein asia, joka tähän muutokseen meitä ajaa.

Arvoisa puhemies! Oli mielenkiintoista kuulla, kun ministeri Alho totesi, että pankkivaltuutetut ovat hänen mielestään ehdottomasti Suomen Pankin toimielin eikä eduskunnan toimielin. Kun kuitenkin tutkii kannanottoja historian ja valtiosääntöasiantuntijoiden valossa, asia ei ole lainkaan selvä. Tämä on ehkä lakiesityksen tärkein ja kiperin asia. Sen vuoksi tuntuukin, että hallituksen esityksen perustelut tältä osin ovat hyvin tarkoituksenmukaiset. Tarkoituksena on vain, että laki saataisiin tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä läpi, ja sen vuoksi asiaa tarkemmin

perustelematta katsotaan, että pankkivaltuutetut ovat pankin toimielin.

Esityksessä myös todetaan, että pankkivaltuuston kertomusten käsittelylle eduskunnassa on tarkoitus antaa merkittävämpi rooli ja tätä kautta vahvistaa sitten eduskunnan asemaa. Minun täytyy kuitenkin epäillä, että kertomusten kautta eduskunta jollakin tavalla pystyisi käytännössä asioihin vaikuttamaan. Olen nyt ollut eduskunnassa kymmenen vuotta jäsenenä, ja kun mietin niitä kertomusten käsittelijä, joita täällä on ollut, minusta rehellisesti täytyy sanoa se, että niillä ei paljon mihinkään vaikuteta. On aivan hyvä toisaalta, että tällaista keskustelua kertomusten muodossa käydään, mutta että hallituksen esityksen perusteluihin kirjataan, että pankkivaltuuston kertomusten käsittelyllä pankkivaltuuston merkitys korostuisi, minusta se on aivan tyhjää sanahelinää.

Toivoisin, että olisi pyritty löytämään muita muotoja eduskunnan valvonnan tehostamiseksi ja olisi myös herätetty sitten kysymys siitä, onko tarpeen siirtää pankkivaltuutetuilta ja eduskunnalta kaikki reaalin päätösvalta Suomen Pankin asioista. Maastrichtin sopimuksen veloitteet eivät aseta esteitä säilyttää pankkivaltuutetuille realistista päätösvaltaa, eli jos se halutaan viedä, se on hallituksen tahto, ehkä virkamiesten tahto, en tiedä, kenen tahto. Mutta Maastrichtin sopimus ei siihen velvoita.

Minusta lakiesitys onkin hyvä esimerkki ehkä siitä, miten kilttinä mallioppilaana Suomi haluaa EU- ja Emu-asioissa toimia. Me noudatamme Emin eli Rahapoliittisen instituutin lausuntoja tarkemmin kuin on edes tarkoitettu. Niitä pidetään lähinnä lakeina, vaikka ne ovat vain lausuntoja, ja me muutamme omaa lainsäädäntöämme enemmän kuin edes sopimukset meitä velvoittavat. Minusta ministeri Alho olisi voinut aivan rehellisesti todeta, että ei Maastrichtin sopimus velvoita siihen, että pankkivaltuutetuilta viedään reaalin päätösvalta, vaan hallitus haluaa tämän päätösvalan viedä pois. Se olisi ollut paljon rehellisempi johtopäätös tästä asiasta.

Muutenkin minusta asian käsittelyllä ei ole mikään kiire. Sitä voidaan eduskunnassa todella miettiä, miettiä vaihtoehtoja, mikä on eduskunnan talousvaliokunnan, pankkivaltuutettujen rooli ja mikä asema halutaan yleensä eduskunnalle antaa rahapoliittisissa asioissa. Minusta on myös aivan aiheellista kysyä, onko tämän lain tarpeen edes tulla voimaan ennen kuin siinä vaiheessa, kun Emun kolmas vaihe toteutuu, eli laki ehdittäisiin silloinkin säätää ja ehkä saada vertai-

lua myös siitä, miten muissa maissa keskuspankkien asemaa muutetaan.

Kun olen yrittänyt saada selville, miten muut maat ovat Emin lausuntoja tulkinneet ja missä vaiheessa keskuspankkien muutoslait ovat muissa EU-maissa, tähän kysymykseen ei ole tullut tyhjentävää vastausta. Vastaus on oikeastaan ollutkin se, että missään muussa EU-maassa ei olla niin pitkällä kuin meillä Suomessa, eli Suomen hallitus haluaa kaventaa parlamentaarista valvontaa rahapolitiikassa paljon enemmän kuin muut EU-maat.

Ed. I. K a n e r v a : Arvoisa puhemies! Ensin aikataulu puolesta on aihetta todeta, että asian käsittely ei ole aivan aikataulun. Se ei saata sitä olla eduskunnassa sen vuoksi, että tämän lainsäädäntöalueen tulisi olla mainitussa erm-kuntoisuusustasossaan ennen kuin vuoden 98 alkupuolella tullaan Euroopassa tekemään päätös Emun kolmanteen vaiheeseen mukaan tulevista valtioista samoin kuin samassa yhteydessä tehtävästä ratkaisusta, millä tavoin Euroopan keskuspankkijärjestelmä perustetaan, ja tämä on osa Euroopan keskuspankkijärjestelmän perustamista koskevaa kokonaisuutta. Sen vuoksi meillä täytyy lainsäädäntö olla kansallisesti siinä kunnossa, että Suomi voi olla vuoden 98 alkupuolella tehtävässä ratkaisussa täysipainoisesti mukana.

Lakiehdotukseen sisältyy voimaantulosäänös, joka mielestäni on erittäinärkevästi mitoitettu, sillä tässä lähdetään siitä, että olennainen osuus tätä lakia eli rahalain 4 § tulisi sovellettavaksi, astuisi siis voimaan Suomessakin vasta siinä vaiheessa, kun Euroopan keskuspankkijärjestelmästä on omien artiklojensa mukaisessa järjestyksessä tehty perustamispäätös. Tämä jää katsottavaksi sen mukaan, tuleeko Euroopan keskuspankkijärjestelmä perustettavaksi vai ei. Suomella on siis odotusaikaa tämän asian perässä katsomiseen. Siinä mielessä voimaantulosäänös on aivan olennainen, ja mielestäni kaikin puolin hallitus on tässä tehnytärkevän linjauksen.

Rouva puhemies! Lakiesityksen perusteluissa sanotaan, ettei pankkivaltuuston asemaa uudeksalaissa tulisi olennaisesti muuttamaan. Esitykseen sisältyvä ehdotus rahalain muutoksesta saattaa kuitenkin olla jossakin mitassa hankalasti tulkittavissa virtaviivaiseksi perustelutekstin kanssa. Nyt onkin hyvin tärkeää, että perustuslakivaliokunta hyvin asiallisesti ja perusteellisesti selvittää, tullaanko tämän lainmuutoksen läpi viemiseen tarvitsemaan perustuslainsäätämisjär-

jestystä — se ei ole poliittinen kysymys vaan mitä selkeimmin perustuslakikysymyksenä lähestyttävä — ja voidaanko se näin muodoin sitten toteuttaa, jos se on yksinkertaisessa lainsäädäntöjärjestyksessä tehtävissä nopealla aikataululla. Tämä on jonkin mittainen ongelma. Toivoisin tietysti, että ongelmia tälle tielle ei tulisi, mutta asiallisen selvittelyn tämä asia tulee varmasti perustuslakivaliokunnassa edellyttämään.

Olennaista on havaita, että lakiehdotus koskee eduskunnan pankkivaltuuston asemaa, jonka uudelleenjärjestelyssä perinteisesti eduskunta on ollut poikkeuksellisen tarkka. Eduskuntaa itseään ja sen yhteydessä toimivia erityyppisiä organisaatioita koskevat muutokset erityisesti silloin, kun on kysymys valtuuksien muuttamisesta, on tavallisesti meillä säädetty perustuslainsäätämisyjärjestyksessä, ja keskuspankkilain kohdalla lienee merkitystä sillä, mihin ministeri Alho viittasi, eli tulkitaanko eduskunnan pankkivaltuusto eduskunnan elimeksi vai Suomen Pankin toimielimeksi.

Pari sivulauseen vertaista huomiota lakiluonnokseen esitän tässäkin yhteydessä. Toinen on Suomen Pankin henkilökuntaa koskeva asema, jota toivoisin voitavan tähän lakiin maininnanomaisesti tuoda eduskunnan talousvaliokuntakäsittelyn vaiheessa, ja toinen se, mikä on Rahoitustarkastuksen suhde Suomen Pankkiin. Pitäisin sitä eurooppalaista käytäntöä tässäkin perusteltuna, jonka mukaan maininta tästä tulisi keskuspankkilakiin esiin tuoduksi.

Suomen Pankki tulee kaikin tavoin kuitenkin säilymään eduskunnan pankkina. Monessa muussa maassahan keskuspankit toimivat hallituksen alaisuudessa, meillä eduskunnan alaisuudessa. Meidän tapaustamme voi rinnastaa lähinnä Ruotsin Riksbankeniin tai Yhdysvaltain Federal Reserveen, ja Suomen Pankki nyt sitten tulee tällä tavoin jatkamaan myös jatkossa eduskunnan takuulla ja hoidossa, niin kuin sanonta kuuluu, ja eduskunnan valitsemien pankkivaltuutettujen valvomana.

Lait tullaan nyt uudistamaan tavalla, joka turvaa mielestäni olennaisilta osiltaan eduskunnan aseman tämän keskuspankin toiminnan valvonnassa. Uudistuksella pyritään nyt sellaiseen tasapainoon tai järjestelmään, joka vahvistaa meidän omaa järjestelmäämme ja säilyttää Suomelle ominaisen tasapainon olennaisten valtioelinten välillä.

Rahapolitiikasta päättäminen ja operatiivinen toiminta siirtyvät kieltämättä siis rahapolitiikan osalta keskeisesti pankin johtokunnan vas-

tuulle, mutta samalla tavoitteena on korostaa pankkivaltuuston asemaa valvontaelimenä ja tärkeimpien hallintopäätösten tekijänä. Tällä haavaa pankkivaltuustolla on 23 kohtaa sisältävä tehtäväluettelo, jossa olennaisimmat ovat tietysti peruskorosta ja muista sovellettavista koroista päättäminen ja valuuttakursseista päättäminen. Peruskorkoasia ei ole tänä päivänä enää niin olennainen kuin se on ollut takavuosina, siihen täällä viitattiin, mutta sen sijaan valuuttakursseista päättäminen on edelleenkin tässä vaiheessa juuri näinä vuosina erittäin olennainen seikka.

Olennaisia pankkivaltuuston tehtäviä tulevat olemaan keskuspankin johtokunnan nimittäminen, vastuuvapaudet, ylipäätään työnantajavallan käyttäminen johtokunnan jäseniin päin. Samoin se, että merkittävistä asioista tulee eduskunnalle antaa kertomus, jonka profiilia on tarkoitus nostaa, samoin kuin taloudenpitoon eli tuloslaskelmaan ja taseeseen liittyvät vahvistamiset.

Kansainvälinen käytäntö vaihtelee huomattavan paljon ja yhdyin siihen ed. Jätteenmäen käsitykseen, että meillä, ennen kuin lopullisia ratkaisuja lyödään pöytään, on tiedettävä, mitä muut tekevät. Muun muassa Hollannissa on hyvin paljon sen kaltainen järjestelmä, jossa maan hallitus kykenee poliittisilla perusteilla puuttumaan keskuspankin johtokunnan toimivaltaan.

Kriittinen kysymys on kieltämättä se, tuleeko Suomen Pankki jäämään ikään kuin yhteiskunnallisesta vastuusta, yhteiskunnallisesta päätöksenteosta täysin ulkopuoliseksi, riippumattomaksi elimeksi, ja onko eduskunnalla mahdollisuuksia vaikuttaa rahapolitiikan hoitoon millään keinoin. Pankkivaltuustosta on kielteisessä tapauksessa tulossa lähinnä hallintoneuvostotyypinen elin, jolla lakimuutosten jälkeen ei enää olisi käytännössä rahapolitiittista päätösvaltaa.

Kansainvälisessä talouspoliittisessa katsannossa on voittanut tietysti viime vuosien myötä alaa se käsitys, jonka mukaan rahapolitiikkaa tulee harjoittaa itsenäisesti, ainoana tavoitteena vain mainittu rahan arvon vakauden turvaaminen. Rahapolitiikan onnistumisen on tähdennetty edellyttävän, että keskuspankilla sen tavoitteen saavuttamisen kannalta täytyy olla riippumaton asema suhteessa muihin poliittisiin päätöksentekoeleimiin ennen muuta kulloinkin maan hallitukseen.

Mutta mielenkiintoinen näkemysero on tietysti esimerkiksi Suomessa tänä päivänä siinä,

voiko lyhyellä tähtäimellä olla olemassa todellista valintatilannetta yhtäältä korkean inflaation ja matalan työttömyyden ja toisaalta alhaisen inflaation ja korkean työttömyyden välillä. Niitäkin perusteltuja näkemyksiä on, jossa tämän kaltaista vastakkainasettelua on harjoitettu.

Rahapolitiikan pitkän aikavälin neutraalisuusväite ei ole täysin uskottava kaikissa olosuhteissa. Rahapolitiikalla voidaan lyhyellä aikavälillä varmasti vaikuttaa kokonaiskysynnän tasoon yhtä lailla kuin kysynnän rakenteeseenkin, toisin sanoen investointien osuuteen ja sitä kautta taloudelliseen kasvuun. On aika vaikea hyväksyä sellaista näkemystä, että esimerkiksi keskuspankin korkopolitiikalla ei olisi investointitoimintaa suhdannepoliittisesti säätelemällä pitkän aikavälin seuraamuksia.

Päätettäessä Suomen Pankin liittymisestä Euroopan unioniin, tämä talo, siis eduskunta, vaati hyvin selkeästi sitä, että Suomella on valmiuksia ottaa tämä haaste vastaan. Sen vuoksi meidän on vahvistettava myös omia ratkaisujamme niin, jottei, niin kuin eduskunta toteaa, Rahaliitosta aiheutuisi vakavia tasapainohäiriöitä kansantaloudelle. Tuolloinhan eduskunta korosti sitä, että Rahaliittoa arvioitaessa on painotettava työllisyyden asemaa EU:n talouspoliittisessa yhteistyössä ja pyrittävä parantamaan EU:n mahdollisuuksia tasata eri jäsenvaltioiden ulkoisista syistä johtuvia poikkeavia kehityspiirteitä. Toisin sanoen eduskunta on asettanut koko tälle talouspoliittiselle linjaukselle tämän tyyppisiä reunaehdoja.

Nyt lähentymiskriteerit puolestaan korostavat yksipuolisesti rahataloudellista vakautta ja julkisen talouden rajaamista tasapainoonsa. Työllisyydellä ja muilla kansantalouden reaalityöillä korostavilla kriteereillä ei tässä keskustelussa ole tänä päivänä sijaa. Kriteerit eivät tietenkään ole ristiriidassa Suomen talouden tervehdyttämisympäryksien kanssa tänä päivänä, siitä ei ole kysymys. Tähän kategoriaan liittyvät yhtä hyvin inflaationtorjunta kuin julkistalouden tasapainottamistavoitteetkin.

On kuitenkin sanottava, että ongelma on se, että Emu eriyttäisi rahapolitiikan ja muun talouspolitiikan hoidon ja vastuun toinen toisistaan tavalla, josta meillä Suomessa ei ole kokemuksia. Rahapolitiikkaa ylikansallistetaan tässä tapauksessa poliittisen vastuun ulkopuolella toimivalle Euroopan keskuspankille, mutta finanssipolitiikka jää kansallisen vastuun varaan. Kuitenkin me tunnemme mallin, jossa oikeastaan

kaikissa valistuneissa maissa raha- ja finanssipolitiikkaa hoidetaan yhden ja saman valtiollisen vastuunkannon puitteissa. Vaikka keskuspankit ovat perinteisesti itsenäisiä, yhteys finanssi- ja rahapolitiikan välillä on kuitenkin ollut normaalisti läheinen ja ristiriidat politiikan puitteissa täytyy myös kansallisessa mittakaavassa jatkossa pyrkiä ratkaisemaan niin, että oikea käsi tietää mitä vasen tekee. Sen vuoksi tämän asian käsittely myös talouspoliittisena kysymyksenä on vaativa.

Toivon, että Suomessa ei eduskunnan aikaisemmin asettamia ehtoja myöskään siirrettäisi täysin syrjään, vaan kun mennään kohti yhtenäisvaluuttaa, mennään kohti keskuspankkijärjestelmää Euroopan tasolla, niin myös Suomi varautuu omassa päätöksentekojärjestelmässään siihen, että meillä on omat selkeät tavoitteemme rahapolitiikkaan liittyvässä katsannossa esimerkiksi sillä tavalla, johon ministeri Alho puheenvuorossaan viittasi.

Ministeri Alho : Arvoisa puhemies! Muutama huomautus käytyyn keskusteluun.

Ensinnäkin haluan erityisesti korostaa sitä, että vaikka tällä siis on yhteys Emun toiseen vaiheeseen ja koko Raha- ja talousliiton kehitykseen, Suomen Pankki -lainsäädäntöä olisi uudistettu joka tapauksessa. Suomen pankkilakikomitea, joka aikanaan on asetettu, on asetettu vallan tietämättä kaikista näistä aikatauluista, ja näistä joka tapauksessa kansallisista syistä ajantasaisaminen on perusteltua, koska kysymys on niin merkittävästä suomalaisesta instituutiosta, joka vaikuttaa merkittävällä tavalla kaikkien suomalaisten yritysten ja muutoinkin taloudellisen toimintaympäristön toimintaedellytyksiin. Tämän omasta mielestäni sanoin kyllä selvästi puheenvuorossani. En perustellut lakiesitystä Suomen Pankista millään muotoa Emulla tai pelkästään Emulla.

Sitten olisin maininnut siitä, että Maastrichtin sopimuksen henki on ilman muuta se, että keskuspankkien ei pitäisi rahapolitiittista päätöksentekoa tehdessään ottaa ohjeita poliittisilta päättäjiltä. Minua hiukan kiusaa ajatus siitä, että hallitus kyllä nähtäisiin poliittiseksi päättäjäksi, mutta että eduskunta olisi jollakin tavalla epäpoliittinen. Kyllähän ratkaisu siitä, että rahalaissa on lähdetty siitä, että myös pankkivaltuusto ei olisi operatiivinen, vaan olisi lähinnä keskusteleva ja valvova, on lähtenyt tästä ajattelutavasta. Mielestäni ei ole mitään syytä kiirehtiäkään sitä, että pankkivaltuuston asema muuttuisi kuin vas-

ta sitten, kun keskuspankki Euroopassa on perustettu.

Onko sitten pankkivaltuusto eduskunnan toimielin vai Suomen Pankin toimielin? Mielestäni voisi kyllä hakea hieman vertailua Kelan valtuutettujen tai Ylen hallintoneuvostonkin kautta, koska ei mielestäni Kelan valtuutetut ole eduskunnan toimielin. Meillä on myös pankkivaltuustoa edeltänyt pankkivaliokunta, joka on käsitellyt Suomen Pankin toimintaan liittyvät kertomukset, ja uskon, että lainsäätäjät on näin aikanaan ajatellut, että pankkivaltuusto on nimenomaisesti Suomen Pankkiin sijoitettu eduskunnan hoitamista tarkoittava toimielin.

Korjaisin erehdyksen, jonka ed. Jätteenmäki sanoi puheenvuorossaan, että ikään kuin rahapolitiittinen keskustelu olisi vain kertomukseen sidottua. Hallituksen esityksessä on alkaen sivulta 54 varsin perusteltu selvitys siitä, mitä kaikkea rahapolitiittinen sisältökeskustelu, johon myös ed. Ala-Nissilä viittasi, voisi olla. Meillähan on mahdollista myös keskuspankin pääjohtaja saada kuultavaksi valiokunnassa rahapolitiikan hoitamisesta, ja voin kyllä sanoa, että on eduskunnan itsensä halusta aika lailla kiinni, tuleeko rahapolitiittisesta keskustelusta ajankohtaista ja aktiivista vai ei.

Ed. M. Pohjola : Arvoisa puhemies! Pysin puheenvuoron lähinnä ed. Jätteenmäen puheenvuoron johdosta ja katsoisin, että hyvin valmisteltu on puoliksi tehty. Kuten ministeri Alho vastasi, niin ei tässä mitenkään liian varhain olla liikkeellä. Päinvastoin, tärkeä kansallinen lainsäädäntö on syytä saattaa voimaan sillä tavalla, että jos päätös Euroopan keskuspankista tehdään, meillä on asiat kunnossa ja voimme sen tehdä ilman, että olisimme jäniksen selässä.

Mitä tulee toiseen keskeiseen kysymykseen, onko pankkivaltuuskunta Suomen Pankin toimielin vai eduskunnan pankkielin, niin minusta se on Suomen Pankin elin eikä eduskunnan toimielin. Olisi kovin teoreettista ja ehkä kaukaakin haettava se, että katsottaisiin sen olevan eduskunnan elin. Minusta tämä on aika selvää, mutta tähänhän perustuslakivaliokunta ottaa aikanaan kantaa.

Ed. Jätteenmäki : Arvoisa puhemies! Ministeri Alho totesi, että pankkivaltuutetut eivät saa ottaa ohjeita muilta. Allekirjoitan sen, mutta olisin tiedustellut, kun hallituksen esityksessä ei ole mitenkään problematisoitu sitä, onko mahdollista, että esimerkiksi Suomen Pankin

johtajat voivat olla mukana jossakin yritysten hallinnossa ja ottaa sieltä mahdollisesti jonkinlaisia ohjeita.

Toiseksi on ollut keskustelua ja min. Alho myös totesi, että minä olisin todennut, että pankkivaltuutettujen ja eduskunnan asema olisi vain kertomukseen sidottu. En nyt muista, miten sain, mutta näin en ainakaan tarkoittanut, vaan tarkoitin sitä, että hallituksen esityksessä kovasti korostetaan pankkivaltuutettujen kertomusten käsittelyä ja että se korvaisi sen, kun rahapolitiista valtaa viedään pois. Minusta niitä ei voida asettaa rinnakkain, vaan ne ovat kaksi täysin erilaista tehtävää. Valvontatehtävä on aina jälkikäteiskontrollia, ja jos valvontatehtävässä jotenkin kovin voimakkaasti joutuu toimintaan puuttumaan, niin minusta se osoittaa silloin sen, että on hyvin paljon myös pielessä.

Ed. I. K a n e r v a : Arvoisa puhemies! Jos lakiluonnos olisi sen tyyppinen, että se lähtisi siitä, että Suomen Pankki on täysin hermeettisesti itsenäinen, yhteiskunnasta 100-prosenttisesti riippumaton toimielin, jonka ainoana tehtävänä on rahan arvosta huolehtiminen keskuspankin toimikentässä, niin on aivan selvää, että tällaiseen ajatteluun sisältyisi mahdoton määrä yhteiskunnallista riskinottoa, koska sitä ei silloin koordinoitaisi millään tavalla muun talouspolitiikan kanssa. Mutta, arvoisa puhemies, näinhän lakiesitys ei ole kirjoitettu, vaan se on kirjoitettu niin, että erityyppisten talouspoliittisten asioiden arviointi jätetään itsenäisen Suomen Pankin harjintaan. Suomen Pankin on rahan arvoa vaarantamatta, niin kuin todetaan, tuettava muiden talouspolitiikan tavoitteiden saavuttamista. Tämä on lakiesityksen olennainen lausahdus tässä suhteessa.

Millä tavoin se tullaan käytännössä Suomessa toteuttamaan, jää tietysti käytännön sovellutuksien valossa nähtäväksi, mutta en lue lakiesitystä sellaisena, joka rajaisi jonkinlaisen juovan Suomen Pankin ja yhteiskunnan väliin, vaan tietysti talouspolitiikan muidenkin näkökohtien kuin rahan arvosta huolehtimisen on jatkossa oltava vaikuttamassa myös Suomen Pankin arvioihin. Uskon, että sellaista johtokunnan kokoonpanoa Suomeen ei Suomen Pankin tapauksessa koskaan tulla toteuttamaan, joka kokoonpanossaan ei edustaisi myös yhteiskunnallisia pohjavirtoja tavalla, jossa muutkin talouspolitiikan seikat tulevat noteeratuiksi.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

5) Hallituksen esitys laiksi kansanterveyslain muuttamisesta

Hallituksen esitys 233/1996 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 1/1997 vp
Toivomusaloite 177/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 13.59.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

